

בתורה ששל תורה

פרפראות עה"ת משלחן ומבאר רבותינו נבג"מ יו"ט ע"י חבורת אברכים דקהילת הסידי סאטמאר בארה"ק

כס"ד

זמנים לשב"ק
גליון תשס"ד

פרשת חיי שרה
כ"ב מרחשון תשפ"ה

4:01	הדלה"נ
5:52	מוצש"ק
4:58	עלות השחר
6:10	נץ החמה
8:02	סווק"ש א'
8:48	סווק"ש ב'
9:36	סווק"ש
11:39	חצות

בראשית. כי כל מעייני החכמה והתורה מתחדש בכל יום ע"י חדושי תורה שהצדיקים מחדשים וזוה מתחדש בכל יום מעשי בראשית. א"כ העבד הזה שכתוב עליו דמשק אליעזר שהיה זולה ומשקה מתורת רבו לאחרים היה צר לו מאד שיתבטל יום הזה מחדושי תורה של א"א ע"ה. לכן היום הזה שהלך מאת פני א"א וישמע ממנו דברי תורה היה ההכרח שיבא באותו היום למחוז חפצו למען לא יתבטל יום אחד מלשמעו חדושי תורה מפי רבו אשר ע"י תורתו מתחדש בכל יום מעשי בראשית: (תפארת שלמה)

ואברהם זקן בא במים וה' ברך את אברהם בכל. יש לדקדק מה שייכות יש דין אברהם זקן שבשביל זה ברכו בכל. ונר"פ עפ"מ"ש הישמח משה זללה"ה וזל"ה באמת כל השפעת הברכות הוא ע"י התורה כמפורש בפסוק והיה אם שמוע וגו', אם בחוקותי תלכו וגו' ואת הברכה אשר תשמעו וגו', וכבר אמרו אין מזל לישראל רק הכל ע"י התורה, ובאורייתא ברא קוב"ה עלמא, וסיבת הבריאה היא סיבת הקיום, ע"כ כל השפעות באים על ידה, ונמצא כשהתורה בשלימותה, הברכה היא בשלימות לישראל המחוזקים אותה, ומה שתמצא לגבה לעכו"ם שיש לישראל צורך בהם, עכתה"ק, ועפ"י אפ"ל הכוונה ואברהם זקן בא במים, ודרשו חז"ל אין זקן אלא זה שקנה חכמה, וכלומר מכיון שקנה אברהם בנפשו חכמת התורה עבור כל ברכו בכל וכאשר כן הוא סגולת התורה להוריד משמי מעל כל הברכות וההשפעות. (עטרת יהושע)

ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב ובמסורה והי' לפנות ערב ירחץ במים, יתבאר כי שמעתי ממוזלה"ה מרן בעל הישמח משה שסיפרו לו שרבו הקדוש מרן החוזה ז"ע בימי לידתו היה מתפלל בכונה גדולה במאריך, ופע"א שאלו לו ע"ז ואמר: תדעו שקודם התפילה אני חושב מה שעבר אין, והעתיד עוד איננו, כי לא ידע אדם את עתו, ואין לי רק רגע זו שאני עומד בו, ועם לבבי ואשיחה עכ"פ ברגע זו אהיה עבד נאמן להתפלל בכוונה, עכדה"ק באותה שעה, וזוה פ"י בספר דברי אמת, מאמרם אין ועתה אלא תשובה ר"ל כשחושב בדעתו שאין לו עתה שעה זו, אז ודאי עושה תשובה ברגע זו, ויתכן שכש"כ יצחק אבינו הי' בבחינה זו וז"ש ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ר"ל כשיצא להתפלל הי' נדמה לו שהוא לפנות ערב של אדם, ושקיעת שמשו, והי' לפנות ערב מחמת שהי' בחינה זו לפנות ערב, על כן ירחץ במים, במי התשובה, וכן מפרש המדרש וירא בערב בא עירבה של סדום וכו' וליכא מידי דלא רמיזא באורייתא.

ומשמע ודומה ומשא. הרה"ק הרבי רבי בנימין מפרשיסחא זצ"ל, פי' שצריך האדם להיות שומע חרפתו ושותק וגם לסבול כל דבר:

ניצוצות

השתמש בשבילך להבין שבשבילך לברך
לא תוכל להשיג מאומה כי אם בתפלה.
חסידים אומרים פי' ש"כ"ל - ראשי תבות
שפכי פ'מים ל'בך.

הרע ובאמצעות התעצמותו כנגדו ישיג האדם להפליא לעשות בקדושה ובהשגה: (אוה"ח הק')

או יאמר דרש"י ז"ל מרמז בדבריו ללמד לאדם דרכי ה'. הדנה יש שני מדרגות בדרכי בני אדם. דהיינו אחד האדם בילדותו הוא מתחזק בלימודו ולומד בהתמדה והלימוד נקרא יופי שזה הוא היופי של הבורא ברוך הוא * וכאשר האדם בא בשנים דהיינו מעשרים ולמעלה שאז שכלו של אדם מתגבר לדעת את ה'. אזי הוא מתחיל לפשפש במעשיו ורואה בהם אם נעשים כהוגן לכבודו יתברך באמת. ורואה ומבין בעצמו שלא יצא ידי חובתו כלל בשום עסק תורתו ומצותיו שעשה ולמד עד הנה ומבין שחיסר וחטא בהם דהיינו שלומד לאיזה פניה או להתפאר או באיזה אופן אחר להנאות עצמו ויחרד האיש ומתחרט על הקודם ומתחזק לתקן עצמו בכל מעשיו ולמוד התורה שיהיה הכל שוין לטובה לשמו יתברך ויתעלה ולא להנאת עצמו. והנה ידוע דאיתא בספר הקדוש חובת הלבבות. אין לך חסידות כתחילתו כי כל דבר בהתחלה ראשונה נעשה בחשק ואימוץ רב בכל התאמצות האפשרי. וזה שפי"ש רש"י ז"ל בת ק' כתב'ך לחטא רוצה לומר כמו כשהיתה בת כ' שאז הוא דרכו של אדם לפשפש במעשיו ומוצא בהם חטאים שחיסר בעובדתו יתברך שמו ותופש הדרך הזה בחיזוק גדול שהוא התחלה ראשונה כנ"ל. כך כשהיתה בית קו"ף היתה גם כן במדרגה זאת * ובת כ' כתב'ך ליופי. הוא גם כן על דרך הנ"ל דהיינו בלימוד צריך גם כן להיות התפישה מרובה להגות בתורתו הקדושה כמו בעודו בילדותו בשנים הרכים. והצדיק הזה שמתנהג עצמו כך כנ"ל זוכה לחיים הנצחיים # וזהו ויהיו חיי שרה לשון הוי"ה ונישור בחיים הנצחיים. (נועם אלימלך)

וה' ברך את אברהם בכל, כי יש צדיק אשר כל מבוקשו בשביל הכלל ויש צדיק אשר מבוקשו על עצמו ואברהם היה מבוקשו על הכלל. וזהו וה' ברך את אברהם, כלומר עם אברהם. בכל, כי את הוא כמו עם ברוך' אותו בכל כאשר היה מבוקשתו. וזהו שרמזו רבותינו ז"ל בת היה לו לאברהם אבינו ובכל שמה, כי בת הוא לשון מדה כנאמר אלפים בת יכיל כלומר מדתו היה בכל שמה שהשפיע על הכל: (קדושת לוי)

ויהיו חיי שרה, במדרש יודע ה' ימי תמימים. אחז"ל [ב"ק צ"ג.] על שמסרה דין לשמרים ישפוט ה' ביני וביניך מתה תחילה, ומה צריך שיהיה עכ"פ שום יחוס לחיי שרה עם חיי אברהם, והוא כי כ' בעה"ט ויהיו גמטרי' ל"ז הי' עיקר חיי שרה מיום שנוול יצחק לתשעים שנה עד קכ"ז הוא ל"ז, הנה אברהם חי כפלים קע"ה דיצחק נוול למאה של אברהם וב"פ ל"ז הוא ע"ד והיה לו לחיות קע"ד ומה שחי קע"ה היינו מפני שהקב"ה ממלא שנותיהם מיום ליום ולא היו ימי לידת אברהם וימי לידת שרה כלים בזמן א' היינו יודע ה' ימי תמימים. [תקב"ץ]. (חת"ס)

א"י ואבא היום אל העין. פרש"י היום יצאתי והיום בעתי. יש לדקדק מה קמל"ן בזה היום באתי. אך הענין יש לבאר עפ"י מ"ש (בברכת יוצר אור) ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשי

בכסף מלא יתננה לי בתוככם לאחוזת קבר. יש לפרש כיון שאברהם ידע גודל יקר מעלתה שהיה המעבר לגן עדן ונטמן שם אדם וחווה לכן אמר בתוככם, ר"ל שיתננה לי בדמי כל שויה כפי מה שהוא שוה בתוככם, שלאברהם לא ישוה בה כל הון דעלמא. (ישמח משה) וירץ לבן אל האיש החוצה. בבחינת חיצונה רץ אל האיש, אבל בפנימיות לבו לא רץ רק כראות הנזם, שנתן עיניו בממון כדפירש"י. (ייטב לב)

ואברהם זקן בא במים וה' ברך את אברהם בכל. אף שעבד את השי"ת בכל המדרגות כולם, במדרגת זקן ובמדרגת בא במים, ואעפ"כ היה רק הוי"ה ברך את אברהם בכל, דהיינו ממידת החסד שהרי איננו יכולים להשיג אפס קצהו מגדולת השי"ת. (קדושת יום טוב) ולבני הפילגשים אשר לאברהם. קשה למה כתוב פילגשים לשון רבים. יובן עפ"מ"ש הרמב"ם ז"ל דכשעושיין תשובה נעשין כבריה חדשה וכאשם אחר, ונמצא כשחוטאין ח"ו ג"כ נעשין כאדם אחר מחלק הרע, ואפשר דבחינה זו היתה הגר, שמתחילה כשהיתה בביתו של אברהם היה מעשיה טובים, וכשגירשה אברהם חזרה לגילוליה וכשחזר לנשאה עשתה תשובה, ובכל פעם נשתנתה לאדם אחר. (דברי יואל)

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה וגו'. ובמדרש יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה. יש לומר דתורה בלי יראת שמים אינה כלום וכמו"כ יראת מים בלי תורה אין לה שום שוויות, וזה יש לומר בביאור המדרש, שאצל שרה היתה תורה עם יראת שמים, כמו דכתב רש"י שאף בשנת הק' לא היה בה חטא, וזהו יודע ה' ימי תמימים, שהי' שנותיה דבר תם ונשלם שיש להן הן תורה והן יראת שמים. (ברך משה)

שני חיי שרה. ברש"י כולך שוין לטובה, קשה מה משמענו בזה. וי"ל כי שרה אמנו היתה מכוונת גם בעת עסקה בצרכי הגוף אך ורק לשם שמים לצורך גבוה, ונמצא אם כן שהי' כל ימיה שוין לטובה ואף רגע אחד לא הפסיקה מדביקות הבורא ב"ה. (שפתי צדק)

ותמת שרה רמוז הכתוב באומרו "בקריית ארבע", לומר כי ח"ו לא יתייחס המיתה לצדיקים, אלא שקריית ארבע פירוש עיר שהיתה בנויה מד' יסודות נפרדה היא ונסעה שמה ואומרו "היא חברון" פירוש שהגם שמתה היא משפעות בהם בחינת החיבור, כי הצדיקים הגם שימותו הגוף אינו מושלל מהחיים, כי צדיקים במיתתם קרויים חיים (ברכות יח), וצא ולמד ממעשה דרב אחאי בר יאשיה (שבת קנב:) והטעם הוא כי בהיותם בעולם הזה מהפכים בחינת החומר שבניסודות לבחינת הרוחניות הקדוש שבנפש באמצעות מעשים טובים והפלטת התורה שמשתדלים בעוה"ז: ולהשכילך בדבר צא ולמד מה שכתב רמב"ם פ"ד מה' יסודי התורה דין ה' שישתנה היסוד ליסוד חבירו הקרוב אליו ויהפוך העפר למים וכמו כן יתמצא שבאמצעות דביקות האדם בקונו יתהפכו היסודות כולם ליסוד האש ויסוד האש ליסוד אש הנשמה והבן ואומרו "בארץ כנען" כי העוה"ז יקרא ארץ כנען (זוהר ח"א פ) הוא יצר

למה מדמה המדרש שרה אמנו לעגלה תמימה (ליל שב"ק שנת תרח"ץ לפ"ק)

ויהיו חיי שרה וגו'. איתא במדרש (בר"ר פנ"ח סי' א') הה"ד יודע ה' ימי תמימים וגו' זו שרה שהיתה תמימה במעשיה, א"ר יוחנן כהדא עגלתא תמימתא, וצ"ב.

ואפ"ל עפ"י הבחינה שאמרנו לבאר מה שפ"י רשיז"ל שני חיי שרה כולן שוין לטובה, ובמדרש (בר"ר ש) כשם שהם תמימים כך שנותיהן תמימים. דלכאורה הוא תמוה הלא ידוע שהאדם כל זמן שהוא בחיים חיותו בעולם הזה אינו בבחינת עומא אלא בבחינת הולך בעבור שהולך תמיד ממדריגה למדריגה, או שהולך למעלה להוסיף חיל בעבודת הש"ת או ח"ו להיפוך, ואברהם אבינו ע"ה וגם שרה אמנו בדומה לו בוודאי שהיו הולכין תמיד רק למעלה למעלה להגדיל כבוד שמו ית', ונתעלו בכל יום ממדריגה למדריגות עליונות, ואם כן האיך אפשר לומר שהיו כל שנותיהן כולן שוין, והלא באמת עבודתן של היום אינו דומה לעבודתן של אתמול כי כבר נתעלו למעלה עליונה ממנה.

אך דהנה מדרך הצדיקים לעשות תשובה בכל יום תמיד על עבודתם של אתמול שנדמה בעיניהם כאילו היא בלתי מתוקן, לפי שבכל יום הם מתעלים במדריגתם וע"כ המה מתחרטים ועושים תשובה תמיד על יומם ולילה של אתמול שעדיין לא הכירו את בוראם כראוי כפי השגתם של היום, וכמעשה דב סעדיה גאון המובא בספה"ק סידורו של רוב (נתקע לעיל בארוכה), ועל כן על ידי אותו כח התשובה שהם מוסיפין ומחדשים בכל יום ויום המה מתקנים את כל הימים וכל השנים שעברו עד עתה ומעמידין אותם על תיקונם הראוי כאשר צריכין להיות לפני הבור"ה.

וכמו שהקשו המפרשים על מה שאמרו בגמרא (יומא פו.) בענין הד' חילוקי כפרה דעבר על עשה ושב אינו זמם עד שמוחלין לו, עבר על לא תעשה וכו'. דבשלמא התשובה על לא תעשה מובן דמהני, כי התשובה עוקרת את החטא למפרע, וכדאמרין אונסא כמאן דלא עביד, אבל התשובה על מצות עשה האיך מהני והלא סוף כל סוף המעשה חסירה ואונסא כמאן דעביד לא אמרינן (עיין ש"ך בחו"מ סי' כ"א סק"ג), והאיך אפשר שיושלם המעשה ע"י תשובתו וחרטתו כיון דסוף סוף לא עביד. וניחא להו דכיון דכל כך גדול כח התשובה עד שעל ידי התשובה מאהבה וזדונות נעשין כזכיות (יומא גס), ע"כ על ידי כח התשובה מאהבה נשלמת גם חלק המעשה החסרה ונחשב לו גם כן כאילו קיים כל אותן המצות ומעשים טובים כאשר הוא רצונו כעת לאחר התשובה. ועד"ז הצדיקים אשר כל ימיהם בתשובה וחרטה על יום אתמול שעבר, לכן על ידי כח התשובה הוא המה מחדשים כל הימים ושנים שעברו עד עתה וכולם נחשבים כאילו היו כתיקונם הראוי וכאשר הוא רצונם כעת, ועל ידי כן כל שנותיהן כולן שוין לטובה מאחר שנתקנו כולם כפי רצונם הטוב של עתה.

ובזה יובן מה דמדמה המדרש את שרה אמנו להדא עגלתא תמימתא. דהנה רשיז"ל בפ' חקת (במדבר יט, כב) הביא מדרש אגדה בשם ר' משה הדרשן דטעם פרה אדומה הוא כדי לכפר על עון העגל, וע"כ מצוותה בפרה משל לבן שפחה שטיניף פלטיין של מלך אמרו תבוא אמו ותקנח צואת בנה, כך תבוא פרה ותכפר על העגל, תמימה על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו בו בעלי מומין תבוא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם. וזהו שמרמז המדרש ששרה היתה תמימה במעשיה כהדא עגלתא תמימתא, רוצה לומר דכמו שעל ידי עבודת הפרה אדומה נתכפר לישראל עון העגל וחזרו לתמותם, ועל ידי כן נתקנו הימים שעברו בחטא ונתחדשו לטובה, ועד"ז היתה שרה אמנו תמימה במעשיה, שעל ידי גודל עבודתה שעשתה כל ימיה תשובה על הימים

שעברו, היתה מתקנת ומחדשת תמיד כל שנותיה הקודמין בהשגחה של היום, ועל ידי כן היו כל ימיה כולן תמימים ושוין לטובה. (טיב לבב עא - עב)

מצב דורינו במשנתו של רבינו הק'

בספרי דבי רב "דברי יואל"

למה היה אברהם אבינו כ"כ נזהר שלא ליתן ליצחק בנו אשה מבנות כנען

עוד אפ"ל המדרש הנ"ל יודע ה' ימי תמימים וגו' זה שרה שהיתה תמימה במעשיה א"ר יוחנן כהדא עגלתא תמימתא. והתקשו המפרשים בביאורו למה דימו את שרה דוקא לעגלא תמימתא. והיפ"ת מביא בשם הר"ש אלקבץ ז"ל דהכוונה על פרה אדומה שהיה צ"ל תמימה באדמימות, דאפילו שתי שערות שחורות פוסלות בה, וכמו"כ היתה שרה תמימה במעשיה.

ואפ"ל עוד באופן אחר עפ"י דרכו של הר"ש אלקבץ ז"ל דרומז על פרה אדומה. בהקדם מה שכתב החוקני עה"כ (בראשית כד, ג) לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בארצו, לבאר טעם שהקפיד אברהם אבינו דוקא על בנות כנען ולא הקפיד כל כך על בנות אומות אחרות, וז"ל פן יאמרו עלי ע"י ירושה ומתנה הוא כננס לארץ, לפיכך איני רוצה אלא ע"י הקב"ה שיתננה לי בחזקה, ע"כ.

וביאור דבריו דכיון שהבטיח הקב"ה ליתן לבניו את הארץ ההוא, ואם יקח לבנו אשה מבנות כנען ויהיה מקום לומר שהשיג ירושת הארץ על ידי ירושה ומתנה מהכנעניים, אזי יש לחוש שיחשבו הדורות הבאים שיכול להיות ירושת הארץ גם מצד שורש הטומאה, דהכנעניים הרי היו טמאים ומתועבים מכל האומות, וכמ"ש בתו"כ (אחרי פי"ג) עה"כ וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו, מגיד שמעשיהו של כנעניים מקולקלים יותר מכל האומות. לכן הקפיד אברהם אבינו ע"ה על בנות כנען דוקא שלא יקח משם אשה, כדי שלא יוכלו לטעות שאפשר שיצא איזה טובה מצד כוחות הטומאה, וז"ש לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני, והטעם לאשר אנכי יושב בארצו, והקב"ה הבטיח ליתן לזרעי את הארץ הזאת, על כן יש צורך שלא יוכלו לטעות ולחשוב שאפשר לבוא איזה טובה באמצעותם.

וכעין זה כתב הכוזרי (במאמר ב' סי"ד ומאמר ג' סי' ס"ה) דהיינו טעמא שפסקה הנבואה בבית שני, דבגלות בבל היו עדיין נביאים בישראל הם חנניה מישאל ועזריה, ואח"כ בזמן בית שני פסקה הנבואה מישראל כמו שאמרו ז"ל (סנהדרין יא.), מפני שאותם נביאים שניבאו בבבל זכו עוד לראות את הבית ראשון לכן שרתה עליהם שכונה אף בבבל, מה שאין כן בבית שני שהיה לכורש חלק בבנייתו לא גדלה מעלתו לכן שיצונו ישראל לנבואה על ידו, ואע"פ שהיה גם זה על פי נבואה, וכמו שכתוב (דה"ב לו, כג) ה' אלקי השמים פקד עלי לבנות לו בית בירושלים וגו' ופרש"י פקד עלי על ידי ישעיה הנביא, מכל מקום מכיון שהיה שם קצת שורש מצד כורש לא היה אפשר שיהי' שם נבואה והשראת השכינה כמו שהי' בבית ראשון. וכיוצא בדבר כתב הרבינו בחיי ז"ל (בר"פ תרומה אצל בנין המשכן) וז"ל, ולא מצינו משי שנבדת המשכן לפי שהוא יוצא מגוף השרץ שהוא התולעת, ולא הוכשר למלאכת שמים אלא דבר טהור, וכענין שאמרו בתחש דטהור הוא שלא הוכשר למלאכת שמים אלא בהמה טהורה בלבד, שנאמר למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר בפיך עכ"ל.

והמורם מכל זה שאי אפשר לבוא אל הקדושה ע"י דבר שבא משורש הטומאה. והנה כענין הזה מצינו ג"כ אצל פרה אדומה, דאיתא במד"ר פ' חקת (פ"י"ט סי' א') זאת חקת התורה זש"ה מי יתן טהור מטמא לא אחד, כגון אברהם מתרח, חזקיה מאחז וכו', מי עשה כן מי צוה כן מי גזר כן לא יחידו של עולם, תמן תנינן העוסקין בפרה מתחלה ועד

סוף מטמאין בגדים היא גופה מטהרת בגדים, אמר הקב"ה חקה חקקתי גזירה גזרתי אי אתה רשאי לעבור על גזרתי, ע"כ. מבואר מזה שזהו ענין החוק של הפרה אדומה דא"פ שמטמאה טהורים היא מטהרת טמאים, ובעבור כן הוא חוק לפי שדבר זה להוציא טהור מטמא אינו יכול לעשותו אלא יחידו של עולם ולא זולתו.

וזהו ג"כ הענין שהיה מרגלא בפומי של אבא מארי ז"ל לומר (תהלים קיט, צח) מאויבי תחכמי מצותיך, דמאויבי ה' יכולין ללמוד כיצד לקיים מצות ה' ב"ה, והיינו לעשות ההיפוך ממה שהן עושים. וטעמא ג"כ על פי המבואר לעיל, דבעבור שדרך רשעים הוא רק טומאה בלבד וא"א שיצא משם איזה טהרה, לכן יש ללמוד מזה לעשות ההיפוך ממעשיהם.

וזהו ביאור דברי המדרש הנ"ל, יודע ה' ימי תמימים זה שרה שהיתה תמימה במעשיה כהדא עגלתא תמימתא, וכפירוש הר"ש אלקבץ ז"ל דרומז על פרה אדומה. כי הנה שרה הרי היתה ג"כ בחי' טהור מטמא שהרי היתה בתו של הרן ובת בנו של תרח, ואעפ"כ היתה תמימה במעשיה שלא למדה ממעשי בית אבותיה, ואם כן הרי היא כענינה של הפרה אדומה שהיא חקה, לפי שדבר זה להוציא טהור מטמא אינו יכול לעשות אלא הקב"ה לבדו וכדברי המדרש הנ"ל, וזהו התמימות להתרחק בתכלית ממעשיהו של רשעים ולידע שא"א לכל מה שיש לו שורש מצד הטומאה ליצאת משם טהרה, והבן. (טיב לבב - עב - עד)

***

(כתי"ק) במדרש (הובא בקדיו"ט) בשכר ששאלו לרבקה התלכי עם האיש הזה ואמרה אלך, זכו ישראל להוציאם ממצרים, וצ"ב.

(והנראה בהקדם מאה"כ גר וטובש אנכי עמכם, ובמדרש הובא ברש"י ז"ל אם תרצו הריני גר ואם לאו אהי' תושב ואטלנה מן הדין, שא"ל הקב"ה לזרעך אתן את הארץ הזאת, וכבר עמדו בזה קמאי דקמאי האיך יתקיימו שניהם שיהי' גר או תושב.

ובגמרא (סנהדרין קיא.) על מאה"כ בריש פ' וארא (שמות ו, ב) וידבר אל אלקים אל משה וגו' [וקצת מדבריהם הובא ברש"י ז"ל שם] אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין וכו' אמרתי לאברהם קום התהלך בארץ וגו' כי לך אתננה, בקש מקום לקבור את שרה ולא מצא עד שקנה בדמים יקרים ולא הרחרח על מדותי, אמרתי ליצחק גור בארץ הזאת וגו' בקשו עבדי מים לשתות ולא מצאו עד שקשו מריבה שנאמר ויריבו רועי גרר וגו' לנו המים, ולא הרחרח על מדותי, אמרתי ליעקב כי לך אתננה בקש מקום לנטוע אהלו ולא מצא עד שקנה במאה קשיטה וכו', ואתה אומר (שמות ה כג) והצל לא הצלת את עמך יעיי"ש. וקשה להבין למה פרט דוקא אלו נסיונות אצל אבותינו הק' ולה"ה מה שהי' להם הפסד ממון שהוצרכו ליתן בעד מקום שקנו בא"י, הלא בכ"מ שמזכירין זכות האבות נזכרין נסיונות אחרות יותר גדולות, גם בנסיון העקידה מבוואר בדברי חז"ל (בר"פ פנ"ו סי' טו) כעין זה שאמר אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע ואח"כ אמרת העלהו לעולה ולא הרהרתי כלום, ויותר הול"ל להביא זה ממה שלא הרחרח על הד' מאות שקל כסף שהוצרך ליתן.

גם אין מזה קושיא על שהתרעם מרע"ה באומרו והצל לא הצלת את עמך, כי הצלת כל ישראל מקושי השליבו המר ר"ל הוא ענין גדול יותר המכאיב הלב ר"ל, ומביא יותר לידי תרעומות מזה שהוצרכו האבות ליתן דמים יקרים שלא היה דבר קשה אצלם שהי' להם עשירות גדול, ובפרט לפי מה שפירש"י ז"ל עה"כ אך אם אתה לו שמענו שלא רצה ליקח בחנם אם כן בע"כ היה רצונו בכך. גם צריך להבין דברי רש"י ז"ל נתתי כסף וגו' הלואי נתתי לך כבר, למה באמת היה משתוקק כ"כ לנתינת המעות כיון שהי' שלו מן הדין.

והנה הרא"ם ז"ל הקשה במה שאמר אהי' תושב ואטלנה מן הדין, הלא בפ' לך (בראשית

ג, ז) כתב עה"פ והכנעני והפריזי אז יושב בארץ, שלא זכה בה אברהם עדיין, ות' דשאני התם שלא היה לו זרע עדיין והכי אמר לזרעך אתנה, אבל עכשיו שכבר היה לו זרע זכה בה ויכול ליטלו מן הדין.

ולפענ"ד צריך להבין במה שאמר (והובא ברש"י ז"ל בבראשית טו, יג) עה"כ כי גר יהיה זרעך והגירות התחיל משנולד יצחק שה' ת' שנים עד שיצאו ממצרים, ובמצרים לא היו אלא רד"ו ומשנולד יצחק ויגר אברהם וגו' ויגר יצחק בגרר וגו' יעיי"ש, ולפי מה שכ' דמשה' לו זרע היה תושב בארץ ישראל, אם כן איך נחשבין אלו השנים שה' בארץ ישראל אחר שנולד יצחק בכלל הגירות אם באמת לא היה שם גר אלא תושב.

ועיין בחן טוב (פ' זי) דמש"ה אסר אברהם אבינו ע"ה לאליעזר לקחת לו אשה מבנות הכנעני בשביל גזירת כי גר יהיה זרעך, ואם יקח מבנות הכנעני יהיה כתושב עמהם כיון שנתחתן עמהם, והזרע של יצחק אשר יבוא מבנות הכנעני יהיה להם אחיזה בארץ מכנען זקנם. והמהר"י אלגזי בספרו שמע יעקב (עה"פ ת' זו) הביא טעם זה, וכתב עליו שהוא היותר מסכים לראשונים ז"ל בזה. וקשה טובא לכאורה אם אברהם אבינו ע"ה בעצמו זכה בארץ לזרעו אחריו מה יוכלו לזכות יותר על ידי בנות הכנעני כיון שכבר אינו של הכנענים משה' לאברהם זרע.

אך באמת י"ל דאף שזכה אברהם בארץ מצד הדין מכל מקום נתקיים אצלו כי גר יהיה זרעך, כי גזירות הגירות הוא לסבול עול הגלות שסובלין הגרים הגולים ממקומן תחת ממשלת אחרים, ולזה אף שמצד הדין זכה אברהם בארץ אבל הכנענים היו המושלים בארץ ולא מצא מקום עד שקנה בדימים יקרים, ואמר הכתוב (משלי ל, כא) תחת שלש אלה רגזה הארץ וגו' ושפחה כי תירש גבירתה, והצער עוד יותר גדול אם גם במקומו שמגיע אליו מצד הדין הוא כשיעבוד וגלות תחת ממשלת אחרים.

ואולי יש ליישב בזה הסתירה שהקשה הרא"ם כמה שמבואר כאן דמשעה שה' לו זרע זכה בארץ, ובב"ר פ' לך (בר"ר פמ"א ס"ה) איתא אמרתי לו לזרעך אתן את הארץ הזאת אימתי לכשיתעקרו ז' עממין מתוכה, והכנעני והפריזי אז יושב בארץ עד עכשיו שנתקש להם זכות בארץ, ומשמע דטרם שנתעקרו זה עממין מתוכה היה להם זכות בארץ. והפרי"ד (בדרך הקדש הרוש ט"ו) כתב ליישב לגוף הקרקע היה באמת לאברהם

כאשר הוכיח בראיות ברורות, ואך היה להם חלק במה שזרעו בתוכה כמ"ש התוס' במס' ראש השנה (יג), וז"ל מתבקש להם זכות בארץ דהיינו לזרוע יעיי"ש שהארץ, ולדרכינו י"ל שהשי"ת נתן להם זכות בארץ שהיה להם כח למשול ולעשות שם כרצונם, עד שהגיע העת שיתעקרו משם, ועכ"פ שפיר היה נחשב להאבות הקדושים לגירות אף שהיו בארצם כיון שעבדים משלו הם ולא הגיע להם עדיין זכות הממשלה בארץ.

ודברי החן טוב והאלגזי שכתבו שלא רצה ליקח אשה מבנות הכנעני שלא יהיה כתושב ויופסק הגירות, אפשר להבין גם כן ע"ד דאיתא במדרש (איכ"ר פ"א ס"ו) והובא ברש"י ז"ל עה"כ כי אתה עשית (איכה א, כא) אתה גרמת לי שם, שונאים אותי שהבדלתי וכו' ומהתחתן בם, אם נתחתנתי בהם היו מרחמים עלי ועל בני בנותיהם, הרי שעל ידי החיתון יפסק השנאה והגלות בשגם כי היו מודים בדבר שיש להם זכות בארץ על ידי ירושת בנותיהם, ולזה לא רצה ליקח אשה לבנו מבנות הכנעני למען יתקיים הגזירה ויכולו ישראל לצאת ממצרים ברד"ו שנים ולא ישתקעו ח"ו כנודע.

ובזה מובן דברי הש"ס (סנהדרין) כי הנה באמת עת פקד ה' את עמו ישראל להוציאם ממצרים שאלו הם בעצמם הלא ת' שנים אמרת לנו להשתעבד ועדיין לא שלמו, כמבואר כל זה במד"ר פ' בא (פט"ו ס"א), וגם במה שאמר מרע"ה והצל לא הצלת את עמך אין מקום לחששא זו שלא יהיה להם אז הצלה ח"ו, אלא אם נימא דלא התחיל הגירות משנולד יצחק ולא שלמו עדיין הת' שנים, כי אם שלמו הת' שנים הלא כל דיבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אינו חוזר (ברכות ז), והקב"ה הבטיח לאברהם ואחרי כן יצאו, ולזה אמר לו הקב"ה הלא אברהם לא מצא מקום עד שקנה ב' מאות שקל כסף, וכן יצחק לא מצא מים אלא על ידי מריבה שאמר ורועי גרר לנו המים כאדם המחזיק בשלו, וכן אירע ליעקב, ואם כן כבר התחיל הגירות משנולד יצחק ואין מקום לומר והצל לא הצלת את עמך, ומתורץ שפיר מה שלא הביא נסיונות אחרות שלא הרהרו אחרי מדותיו ית"ש, כי אך מאלו הנסיונות שסבלו עול גלות בארצם נצמח ההצלה לישראל ממצרים.

ובזה מובן מה שה' אברהם אבינו ע"ה משתוקק כ"כ לנתינת המעות לעפרון ואמר הלוואי נתתים כבר, כי היה חש לדבר שלא

יהיה כל כך מכובד בעיניהם ליתן לו בחנם כאשר מגיע לו מצד הדין ולא יהיה בכלל גירות, וח"ו היה מזה רעה גדולה לבניו אם לא היו יכולין לצאת ממצרים בזמן שיצאו, וז"ש אם תרצו הריני גר רוצה לומר שאם תרצו ליתן לי בטוב כאשר מגיע לי מצד הדין, אם כן בעל כרחך אצטרך להפקיר את הארץ ולעשות איזה תחבולה להפסיד הזכות בארץ למען יתקיים הגזירה, אבל אם לא תרצו ויהי' בזה די גירות וגלות לקיום הגזירה שפיר אוכל להחזיק בשלי להיות כתושב מצד הדין כהבטחת הקב"ה לזרעך נתתי את הארץ.

ואפשר לרמוז זה גם כן במה שמבואר בדברי המדרש רבה פ' זו (פנ"ח ס"ח) עשרה פעמים כתיב בני חת כנגד עשרת הדברות, ללמדך שכל המברר מקחו של צדיק כאלו קיים עשרת הדברות. וצ"ב מה שייכות להעשרת הדברות לאותו מקח שלקח מבני חת. אמנם להנ"ל יובן כי נודע אשר העשרת הדברות מתחילתם ביציאת מצרים (שמות כ, ג) אנכי וגו' אשר הוצאתיך מארץ מצרים, כי אך ביציאת מצרים היה תלוי קבלת התורה הק' כמו שכתבו (עיין פרע"ח שער חג המצות פ"א) עה"כ ולא יכלו להתמהמה שאלו היו שם עוד רגע א' היו משוקעים ח"ו בני' שערי טומאה ולא היה אפשרות עוד לצאת ח"ו ולא היה מציאות לקבלת התורה, וכבר נתבאר כי אז בעת אותו המקח של הבני חת נתברר כי התחיל הגלות משנולד יצחק, שלכן שלמו הת' שנים בעת שיצאו ממצרים והי' מציאות לקבלת עשרת הדברות שהוא התחלת קבלת התורה הק', ושפיר מרומז בעשרה פעמים בני חת דעל ידי שנתברר אז מקחו של אותו צדיק נתקיימו העשרת הדברות.

ובזה נתבאר דברי המדרש שהתחלנו, כי מבואר בקרא אם לא תאבה האשה ללכת אחריו ונקית משבועתי זאת רק את בני לא תשב שמה, הרי שאם לא היה ברצון האשה ללכת אחריו הותר לו השבועה ליקח מבנות הכנעני, כי היה אסור לו לצאת לחו"ל עבור שהי' עולה תמימה, וכבר נתבאר בדברי החן טוב והאלגזי שאם היה לוקח מבנות הכנעני לא היה מתיקיים אז כי גר יהיה זרעך ולא היו יכולין לצאת ממצרים, וז"ש בשכר ששאלו לרבקה התלכי עם האיש הזה ותאמר אלך, שעל ידי זה היה עומד בשבועתו שלא ליקח מבנות הכנעני, וממילא דעל ידי זה זכו ישראל להוציאם ממצרים ששלמו הת' שנים כנ"ל. (טוב לבב פז - פט)

בפרשת ויצא, שדעת רש"י שנעקרו הר המור' הוא לקראת יעקב עד בית אל, והרמב"ן טען עליו ז"ל שאין קפיצת הארץ שהזכירו ביעקב אלא כאותה שאמר באליעזר עבד אברהם שבא ליום אחד לחון כמו שאמר בסנהדרין (צ"ה) שלשה קפצה להם הארץ אליעזר עבד אברהם ויעקב אבינו ואבישיב בן צורי, עיי"ש שהארץ, ודעתו ז"ל שהוא הלך לשם בקפיצה ולא שהמקום קפץ לקראתו. ומ"מ למדנו שדעת רש"י ז"ל שההמור' קפץ לקראתו כן נמי באליעזר עבד אברהם נמי קפצה חרן לקראתו שהרי בש"ס סנהדרין כחזא מחתא מחתינהו. ויש לומר שבמה שקפצה חרן לקראת אליעזר היתה עלי' לחרן שנגבהה ע"י הנס לקראת אליעזר, וע"כ נעשה נמי בית בתואל ולבן קרובים במעלה בצד מה לאליעזר והוא אי' במקום אמצעי ראשון כנ"ל, ומן המקום ההוא שוב היתה לאליעזר יכולת להגביה אותה עד בית אברהם, ומעתה מובן צורך הנס של קפיצת הדרך שלא הי' למגן: (שם משמואל)

הילולא דצדיקיא

הגה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א
נלב"ע כ"ב חשוון תרפ"ז

נולד כבן השני לאביו הגה"ק רבי יהושע זי"ע בן להגה"ק רבי מרן השר שלום מבעלזא זי"ע, נפטר ביום כ"ב חשוון תרפ"ז.

הי' מפורסם לאיש קדוש וגאון, והיה נחשב לאחד ממנהיגי הדור ולחם עוז בכל תעצומות נגד המתחזשים והמחבלים בברם ה' צבאות. רביה"ק התבטא פעם ואמר ער איז געווען אן אמת'ער מנהיג ישראל, איך האב מיך אסאך געלערנט הגנהה פון אים.

אחר מלחמת העולם הראשונה נזדמן פעם רביה"ק זי"ע לעיר מושב מרן הגה"ק מבעלזא זי"ע והי' מנהגו שבכל יום לעת ערב בין מנחה למערב לא הרשה לאף אחד להכנס אליו אלא היה יושב עם צאצאיו והי' משוחח אתם, והיות ורביה"ק עבר שם ורצה לקבל פני רבו ואז היה הזמן ע"כ נכנס הרה"ח ר' יעקב יאקבאוויטש זי"ל שהי' חסיד בעלזא וגם היה מקורב לרביה"ק וספיר' למרן מהרי"ד זי"ע שהרב מאורשיווא נמצא כאן בעיר ורצה לקבל פניו, אז קם הגה"ק מהרי"ד מכסאו והלך נגדו והכניסו במאור פנים ובצהלה, וכיבדו ביותרת הכבוד והושיבו לידו,

טעם נחמד לקפיצת הדרך לאליעזר עבד אברהם

ויקם וילך אל ארם נהרים. במד"ר (פ' נ"ט) ר' יצחק אמר בן יומו, הוא דעתי דר"י ואבוא היום אל העין היום יצאתי באתי, וברש"י מסיים בה מכאן שקפצה לו הארץ. ויש להבין מה צורך הי' לנס זה, דלא עביד רחמנא ניסא למגנא. ונראה דהנה ידוע דכל הנשמות מחמת חטא אדה"ר נטבעו בעמקי החיצונים, וידוע עוד דלפי גודל מעלת הנשמה כן נטבעה בעמקי החיצונים, וזקני האדמו"ר הגדול זצלה"ה מקאצק המשיל משל כמו שפ"י הטבע כל אבן יקרה שנולדה מכח ניצוץ השמש באבני המקום, לפי מסת גודל וחשיבות האבן היקרה כן גודל מדת האבן המקיפה ומכסה אותה, וע"כ באשר נשמת רבקה היתה כ"כ גבוהה נטבעה בקליפה קשה מאד שהיא בהיפוך לגמרי והיא בתואל ולבן; והנה להעלות את הנשמה מבירא עמיקתא הוא בית בתואל ולבן לאיגרא רמא הוא בית אברהם, ולהיותה זיווג ליצחק שהוא עולה תמימה, לא יתכן אלא ע"י אמצעים, וכמו שהגדנו (במאמר הקודם) בענין הנשמה יתירה שניתנת לישראל בשבת, שבאשר המרחק גדול מאד מעולם העליון מקום הנשמה עד בשר אדם בעולם התחתון צריכה לאמצעים, והם המלאכים המלוים את הנשמה היתירה, ואותם מלאכים מוסרים אותה למלאכים שהם עם האדם, ומהם להאדם, והרי הם שני מיני אמצעים מלמעלה למטה מלאכי מעלה ומלאכי מטה, עיי"ש. כן יש לומר נמי להיפוך שלהעלות את רבקה מבירא עמיקתא לאגרא רמא צריכה לשיני מיני אמצעים ממטה למעלה; והנה אליעזר עבד אברהם אמרו ז"ל (יומא כ"ח ע"ב) עליו שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים. והפירוש שלא כל אדם הי' יכול ללמוד ולקבל לקח מאברהם בעצמו, והי' אליעזר לאמצעי בינו לבין אברהם, וזהו כמו דלי שבאמצעותו מעליו מים מן הבור. ומובן שכמו שהי' אמצעי מלמעלה למטה, היינו מאברהם לקבל לקח ולמסור לאנשים המנוכים, כן נמי הי' אמצעי ממטה למעלה להעלות את רבקה לבית אברהם כנ"ל, וע"כ הי' הוא השליח להביא את רבקה, אך אמרנו לעיל שלגודל המרחק אין די באמצעי אחד, ועוד המרחק רב מאד בין אליעזר לבין בית בתואל ולבן ונצרך עוד לאמצעי בינו לבין: והנה בענין קפיצת הארץ, נראה שיש מחלוקת בין רש"י ורמב"ן

ואז שוחחו ביניהם בד"ת ובשאר דברים העומדים על הפרק וכן המתיקו סוד בענין מפלגת האגודה אשר כידוע מרן מהרי"ד ז"ע היה לוחם נגדם ללא שום פשרה וללא חת עד אשר פעם אחת התבטא מרן מהרי"ד ז"ע על האגודה וכל כיוצא בהם שזה רע ומר ומרן מהרי"ד דיבר אז עם רבינו כאחד ממנהיגי הדור.

ומסופר שפעם אחת בא בבית מדרשו אחד מן הריקים שבעיר רשע ועז ורצה מרן מהרי"ד ז"ע להחזירו למוטב ואז היה פרשת תזריע וקרא בפרשה והצרוע אשר בו הנגע ואמר זאת בהתעוררות רב והרשע הלז ידע שאילו התכוון אבל עכ"ז לא רצה לחזור למוטב והרגיש זאת מרן מהרי"ד ז"ע ע"כ בהתורה חזר על הפסוק ואמר שלפני התיבות והצרוע הם אותיות הספק ופי' דמי שיש לו ספיקות באמונה יהיה בו הנגע וכן היה שהרשע הלז נתמלא כולו בנגעים.

פעם התאכסן בבית א' ואמר שלא היה יכול לישון ואינו יודע טעמו ומשב"ק הבין הטעם ותיקף שאל לבעל אכסניא האם יש לו חומש בבית עם ביאור מסוים, וסיפר המשב"ק למרן מהרי"ד ז"ע שיש כאן הספר הנ"ל נענה ואמר רבוננו של עולם איך בעט דיר די אלע הייליגע דיבורים וואס איך האב געזאגט דא אין דע שטוב, און די אלע הייליגע מחשבות וואס איך האב געטראכט אין דע שטוב זאלן נישט האבן קיין שייכות מיט מיר.

רב אחד זקן מופלג מעל גיל תשעים היה דרכו לנסוע לבעלזא והנה כאשר הגיע בגיל המופלג הזאת הפסיק מלנסוע לבעלזא והדבר הי' לפלא, וכשאלוהו מה זה ועל מה זה ענה ואמר שהנה מעודו היה דרכו להסתופק בצ"ק של הרה"ק מבעלזא פעם אחת ראה אין שמרן מהרי"ד בשבת כשרצה לחתן החלה הי' לו הדבר קשה מאוד מכיון שהסכינן לא הי' מושחז טוב ע"כ הוחלט שבשבוע הבא הוא ישחזי את הסכינן טוב ועי"ז יוקל הדבר למרן מהרי"ד לחתן החלה, וכן הוה שבשבוע הבא השחזי טוב הסכינן, ובשב"ק כאשר חתן החלה נתן החלה באופן קל מאוד ושאל מרן מהרי"ד מי השחזי את הסכינן ולא ענה ושאל שנית וגו' לא ענה כי פחדו אם יקפיד, נענה ואמר מרן מהרי"ד ז"ע שמוטב שחזי שיהיה לו אריכות ימים ע"כ ה' הסיפור ואמר א"כ כאשר הגעתי לגיל תשעים וחמש ונכדי ובני נכדי מספרים לי את צרותיהם ואין לי כבר כח לשמוע את כל צרותיהם ומפחד אני שאם אסע לבעלזא יוסיף לי עוד שנים שאיני חפץ בהם על כן איני נוסע יותר לשם.

הרה"ק מטענקא זלה"ה סיפר שפעם כאשר נסע עם אביו לרעצפערט להרה"ק מהרי"ד מבעלזא כשהי' עדיין גר שם, והלך עם הפיאות מתחת לאזניו, אמר לי הגה"ק מהרי"ד ז"ע די גייסט שוין אויך אזוי, וסחב הפיאות שלי מתחת אזני, התנצלתי ואמרתי שהיות ונסענו על הבאן ופחדתי מההיילים שלא יעשו צחוק מאתנו ע"כ שמתתי את הפיאות מתחת לאזני נענה ואמר אדרבה כשמפחידים מהם מגליע הפיאות שעל ידי זה יתקיים הפסוק וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

בעת מלחמת העולם הראשונה נמלט מרן מהרי"ד לרעצפערט והיה עם עוד הרבה בחורים שנמלטו והתבאבו בדירתו לבל יתגייסו לצבא, יום אחד שם פתאום שוטרים לבדוק מי שיש לו פטור ומי שצריך להתייצב, ונכנס מרן מהרי"ד מבעלזא עמהם בשקלי וטרי באריכות ובנתיים ברחו משם הבחורים שהיו חייבים להתייצב לצבא ורק מי שהיה לו כתב פטור נשאר שמה, בתקופה ההוא התבטא ואמר ווער קען נאך אזוי באהאלטן ווי איך היינו להעמיד עצמו בסכנה בשביל היהודים.

פעם ראה מרן מהרי"ד ז"ע אין שאברן אחד מצא אבנט והכריז עליו עד שמצא הבעה"ב שאבדו, וזרק את האבנט לעומתו להשיב אבידתו, ואמר לו הרה"ק מהרי"ד בדרך מוסר הלא מצות השבת אבידה לא יתרחש בכל פעם ויכול להיות שכל ימי חיין לא תזכה עוד לזה וא"כ השתא שזיכה אותך השי"ת עם מצוה זו מן הראוי שתקיימה כדבעי, שמקודם תעשה הכנה למצוה לרחוק הידים וללבוש האבנט ולומר לשם יחוד הננו מוכן ומזומן לקיים מצות עשה וכו' וכה תחזיר את האבידה מיד ליד ולא לזרקה כדבר בזיון.

מרן מהרי"ד ז"ע זכה פעם לשמש את מרן הדברי חיים ז"ע א והיה מביע כל ימי חייו שמחה על שזכה לשמשו, וזה היה בעת שהיה עם אביו המהר"ם בצאנז בשנה האחרונה לחייו של מרן הד"ח וביד הד"ח היה לילקע ציבען אבל האש נכבה יען עמד זמן רב שלא שאף בו כי היה מתעמק במחשבות של דביקות, ומרן מהרי"ד הצית אותו כמה פעמים עד כלות קופסא שלימה של עצי הדלקה כי אין האור אחז בה יפה אם אין שואפים.

מרן הערוגות הבושם ז"ע סיפר כי פעם היה בבעלזא ואירע שמרן מהרי"ד ז"ע ירד לפני התיבה והתלהב מאוד בפיוט של בואי בשלום ולא הבינו פשר הדבר ושאל אותו הרה"ק רבי אלעזר מפאלטישאן ז"ע מה פשר הדבר ואמר בדרך משל באחד שיצא למלחמה והנה כאשר עומדים על סף המלחמה דערלאנגט מען א שטארקן קלאפ להשונא, ולזה באמירת בואי בשלום ברגעים אחרונים טרם שמקבלים את השבת באמירת מזמור שיר ליום השבת אשר אז כל דינין מתעברין נתן הרבי א שטארקן קלאפ להשונא והיצה"ר וכת דיליה.

וזוהו יגן עלינו ועל כל ישראל

סיפורי צדיקים

בעיר מזי"בו' דר חסיד אחד ממקורבי הבעש"ט בשם ר' וולף קיצים. והאיש עני ואביון, ולו בת שהגיעה לפרקה, ואין לו במה להשיא אותה. פעם אחת אמר לו הבעש"ט: - למה לא תעשה שידוך לבתה השיב ר'

וולף: - הלא לרש אין כל, וגם לחם לאכול אין לי, ובמה אשיאה? גער בו הבעש"ט וציוהו שימהר לעשות שידוך. וכשר' וולף פקפק שוב בדבר, אמר לו הבעש"ט: - הנני מודיעך, כי הגיעה העת של זיוגה. וזאת עשה: שלח שליח מיוחד לעיר יאסי, על הוצאות שלי, והשליח יתראה שם עם השדכנים, ויאמר להם שנתן אתה לתת נדוניא סך שני אלפים ר"כ, ובלבד שהחתן יהיה בן-אוריין ובר-אבהן. קיים ר' וולף את דברי הבעש"ט, ומיהר לשלוח איש ליאסי. השליח בא לשם, ותיאר את המחותר ר' וולף בתור צדיק וחסיד, והבטיח שיתן נדוניא שני אלפים ר"כ. השדכנים התחילו להציע לפני שדוכים שונים, שלא ישרו בעיניו, עד שלבסוף התעכב על שידוך אחד עם איש נכבד ועשיר ומיוחס, והבחור היה גדול בתורה, והוטב הדבר בעיני השליח, ועשה "תנאים", וכתב בה"תנאים", שעל המחותר לתת ב' אלפים ר"כ נדוניא. השליח חזר לביתו, וסיפר לר' וולף את כל המאורע, והוטב עצם השידוך גם בעיניו. אך הלך בעצבון-רוח אל הבעש"ט לשאול, מאין יבוא עזרו בדבר הנדוניא שהבטיח. כאשר בא לפני הבעש"ט, בירך אותו הבעש"ט בברכת מזל-טוב, ואמר לו שלא ידאג מאומה, כי במהרה יבוא עזרו מקודש, ויוכל לסלק הנדוניא כמו שהבטיח. עברו כמה שבועות מיום כתיבת ה"תנאים", ור' וולף קיבל מכתב ממחותרו, והוא מתפלל בו על שלא שלח מתנה להחתן כנהוג. הלך ר' וולף עם המכתב אל הבעש"ט, ואמר לו שוב הבעש"ט שלא ידאג, כי קרובה ישועתו לבוא. חלפו עוד כמה שבועות, והמחותר הוסיף לכתוב, למה אינו שולח שום מתנה להחתן. אך ר' וולף בטח בדברי הבעש"ט, ולא השיב מאומה למחותרו.

כאשר ראה המחותר שאין קול ואין עונה, שלח שוב מכתב בדברים קשים, והודיעו שאם ישתוק גם עתה ולא יקבל תשובה ממנו, יחזיר לו את ה"תנאים". הלך ר' וולף במר נפשו אל הבעש"ט, והראה לו את המכתב. אמר לו הבעש"ט: - תכתוב להמחותר, שלזמן המוגבל להחתונה יבוא לכאן החתן, ואי"ה יהיה הכל מוכן, גם הנדוניא וגם מפורסם לצדיק וחסיד, בטח שתתקן על דבריו, והתחיל להתכונן להנישואין. וכשהגיע קרוב לזמן המוגבל, נכנס ר' וולף שוב להבעש"ט, וציוהו הבעש"ט שיכתוב להמחותר שיבוא לכפר שלושה ימים קודם הזמן, כי רצונו לשמוח אתו אילו ימים קודם החתונה. קיים ר' וולף את פקודת הבעש"ט, וימים אחדים קודם החתונה קיבל מכתב ממחותרו, שהוא עם כל בני-ביתו נוסעים על החתונה. הלך ר' וולף בפנים עצבים להראות להבעש"ט את המכתב, והנה בדרך הליכתו פגע באיש אחד, והאיש שאל אותו איפה דר הבעש"ט. השיב לו ר' וולף: - הנה גם אני הולך אל הבעש"ט, ותוכל ללכת עמך. כשבאו אל הבעש"ט, נתן הבעש"ט שלום האורח, ואמר לו: - הנני לספר לך מעשה שהיה. מעשה בסוחר גדול אחד שהוביל עצים ברפסודות גדולות למדינת פרוסיה. פעם אחת הוביל רפסודה גדולה של עצים, וקיבל במחירם ארבעים אלף ר"כ. ולהסוחר היתה מרבבה מהודרה עם סוסים טובים, ועגלון ערל נוהג בהסוסים. כאשר נסע בחזרה מפרוסיה עם צרור הכסף, והגשילה לער אחד, נרדם הסוחר וישן. אז היטה העגלון את הסוסים מן המסילה אל אמצי היער, והעיר את הסוחר, ואמר לו שימסור לו את כל הכסף שיש לו, והתחיל מנופף על ראשו בגרון חד לאיים עליו. חרד הסוחר וילפת, והתחיל להתחנן אל העגלון שישאף מן החצי מן הכסף. והעגלון באחת, שתיקף ומיד ימסור לו את כל הכסף, ואם לאו יירוג אותו כרעע. כשרצה הסוחר כי כלתה אליו הרעה, מסר בידי העגלון את כל ארבעים אלף הר"כ, ובלבד שישאיר לו את נפשו לשלל. כשקיבל העגלון את הכסף אמר לו: - איך אוכל להניחן בחיים, הלא בוודאי תספר אחרי-כן בו המעשה? אני מוכרח איפוא להרוג אותך. הרבה הסוחר להפציר בו שינתן בחיים, והעגלון באחת, שמדבריו לא ישנה וירצחה נפש. אז התחנן אליו הסוחר, שעל-כך-פנים ימתין לו עד שיתודה קודם מותו. נתרצה העגלון לדבר הזה, וקשר אותו אל עץ אחד, והניחו לומר וידוי. התחיל הסוחר לומר וידוי בהשתפכות הנפש, ונדר נדר: רבוננו של עולם אם אנצל הפעם מידי הרוצח, אתן מעשר מכל הכסף הזה לצדקה. ופתאום באה ישועתו: שומר היער, אף כי היה רחוק מן המקום הזה, הגיע אליו קול השתפכות-נפשו של הסוחר, וידאה כנשר עם קנה-הרובה שבידו אל המקום אשר עמד שם הסוחר קשור לעץ, ותיקף פיתח אותו ממסורתו. הסוחר סיפר לו את כל הנעשה עמו, והשומר תפס את העגלון, כפתו בבליים והוליכו העירה להמשטרה. לאחר חקירה ודרישה מסרו את כל הכסף והסוחר, ואת העגלון שמו בבית-האסורים. נסע הסוחר לביתו שמח וטוב לב, ופיו מלא שירות ותשבחות להשי"ת, שפדה את נפשו מידי מרצחים. אולם כאשר בא אל ביתו, ועברו שבועות מספר מהמאורע, שכח לקיים את נדרו אשר נדר בעת צרה, ולא נתן מאומה לצדקה מן המעשר שהבטיח לתת, ועשה עצמו כאילו ידע מזה כלל. ולהסוחר היה בן יחיד ובת יחידה, והנה פתאום דבק חולי רע בבתו ומתה, והוא לא שת לבו לזה, ולא נזכר לחלק את סך המעשר לעניים. אחרי-כן חלה פתאום גם בנו יחידו, ושלח אחר רופאים גדולים, וכולם אמרו נואש לחייו, אך בשמעו שבעיר מזי"בו' נמצא בעל-שם שפועל ישועות, נסע אליו לבקשו שיעורר רחמים על בנו יחידו... למותר להגיד כי האורח שהלך עם ר' וולף אל הבעש"ט היה אותו הסוחר עצמו. שבא לבקש מהבעש"ט על בנו החולה. ויהי כאשר גמר הבעש"ט לספר את המעשה, נודעזע הסוחר, כי נזכר אשר נדר בעת צרתו ולא קיים, ואמר להבעש"ט: - הנני מוכן ומזומן להפריש תיקף את כסף המעשר, ולתתו לכל מי שיצוה הבעש"ט. אמר לו הבעש"ט: - לך מהר ושקול סך ארבעה-אלפים ר"כ לר' וולף קיצים. הסוחר קיים תיקף את הדבר, ור' וולף התחיל להכין את החתונה בשמחה רבה, וקנה מתנות בשביל החתן, וסילק את שני האלפים ר"כ נדוניא, וערך את הנישואין ברוב פאר, וגם את הסוחר עיבש שישתתף עמו בשמחת הנישואין. וטרם נסע הסוחר לביתו, קיבל מכתב שבנו נטרף ממחלתו, והוא בריא אולם.

לע"נ האה"ח מרת יוכבד יטל ע"ה בהרה"ח ר' יוסף יהודה הלוי זצ"ל הרה"ח ר' משה זצ"ל בהרה"ח ר' ישראל יעקב זצ"ל נהב"ח ר' נחמן זצ"ל ר' יודא זצ"ל ר' יהודה זצ"ל ר' חיים זצ"ל בהגה"צ רבי אשר ישעי זצ"ל הרה"ח ר' יהודה אריה זצ"ל בהרה"ח ר' חיים יוסף הלוי זצ"ל לע"נ האה"ח מרת יריאל אסתר ע"ה בהרה"ח ר' יודא זצ"ל ר' יהודה זצ"ל ר' אברהם זצ"ל בהרה"ח ר' ישעי זצ"ל